DENUMIRI DE PĂSĂRI ÎN *LEXICONUL DE LA BUDA* (1825)

Maria ALDEA, Senior Lecturer PhD,
„Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: *In our paper, we set out the inventory of the names of birds recorded in a lexicographical masterwork of the Transylvanian School, namely The Lexicon of Buda (1825). Based on this inventory, our approach will highlight, on the one hand, the Romanian linguistic norm specific at the beginning of the 19th century, and, on the other hand, the usage contexts of those denominations and their semantic values.*

Key-words: *the Lexicon of Buda (1825), Names of birds, Normative aspects, Grammatical categories, Semantic values*

1. Considerat drept punct de reper pentru cercetarea lexicografică românească modernă, dicționarul în patru limbi, cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea de *Lexiconul de la Buda*, dobândește o valoare culturală și lingvistică aparte, întrucât înregistrează și transmite peste veacuri memoria semantică nu doar a unui spațiu lingvistic, ci și a epocii în care a fost elaborat.[1]
În prezentarea noastră, ne propunem ca, pe baza inventarului lexical din *Lexiconul de la Buda (1825)*[2] referitor la denumirile de păsări, să urmărim, pe lângă tratamentul lexicografic aplicat unităților lexicale inventariate, și maniera de funcționare a acestora, prin raportare la norma lingvistică actuală, atât la nivelul realizării flexiunii nominale, cât și la cel semantic.

---

[1] Cf. Maria Aldea, „Câteva observații asupra discursului lexicografic din secolul al XIX-lea", în Jana Páleníková, Daniela Sitar-Tăut (editori), *Zilele studiilor romanice (II). Teorii, modele noi și aplicarea lor în lingvistica, literatura, translatologia și didactica ultimilor 20 de ani (Bratislava, septembrie 2011)*, Univerzita Komenského v Bratislave, 2012, p. 102; idem, „Dicționarul – instrument de recunoaștere culturală. Studiu de caz: *Lexiconul de la Buda (1825)*", în Gabriela Pană Dindelegan (coordonator), *Limba română – stadiul actual al cercetării. Actele celui de al 6-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (29-30 noiembrie 2006)*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 651-654; idem, „Exprimarea emoţiilor în *Lexiconul de la Buda (1825)*. I. Bucuria", în G.G. Neamţu, Ştefan Gencărău, Adrian Chircu (editori), *Limba română: abordări tradiţionale şi moderne. Actele Colocviului internaţional Cluj-Napoca, 19-20 octombrie 2007*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2009, p. 201-206.

[2] *Lexiconul de la Buda (1825) = Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemţesc care de mai mulţi autori, în cursul a trizeci şi mai multor ani s-au lucrat sau Lexicon valachico-latino-hungarico-germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est*. Budae: Typis et Sumtibus Typografiae Regiae Universitatis Hungaricae, 1825. Ediţie electronică realizată de Maria Aldea, Daniel-Corneliu Leucuţa, Lilla-Marta Vremir, Vasilica Eugenia Cristea, Adrian Aurel Podaru. Coordonator: Maria Aldea. Cluj-Napoca: 2013, www.bcucluj.ro/lexiconuldelabuda/, http://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/48723.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Înainte de a trece la prezentarea propriu-zisă a analizei noastre, se cuvine să facem câteva precizări pe marginea tratamentului lexicografic al cuvintelor ce alcătuiesc corpusul nostru.

Examinarea acestora ne permite să afirmăm că nu se poate vorbi de un tratament lexicografic unitar, consecvent și coerent aplicat. Mai exact, informațiile gramaticale nu sunt întotdeauna înregistrate integral, ci sunt marcate fie parțial, fie deloc. De exemplu, referitor la definiția cuvântului-titlu în limba română, aceasta este în partea cea mai mare a intrărilor absentă, cuvântul fiind explicat, în general, prin echivalentele în limbile latină, maghiară și germană; însă, avem și intrări în care cuvântul-titlu este definit fie prin alte corespondente sinonimice românești, fie prin trimitere la un alt cuvânt (consemnat sau nu de redactori), ori prin indicarea mărcii de apartenență la un domeniu, în cazul nostru prin termenul *pasăre*.[3]

2. Parcurgerea conținutului propriu-zis al dicționarului ne-a permis să constatăm că o pondere aparte printre cuvintele înregistrate o dețin denumirile de animale[4], mai exact denumirile de insecte[5], mamifere, pești, păsări[6] ș.a.

Pentru a denumi conceptul de "animal", redactorii *Lexiconului budan* înregistrează mai mulți termeni generici – *bealã*, *fiarã*, *dobitoc*, *bestie*, *jigodie*, *jigăranie*, *gadinã* etc. –, doar ultimul dintre aceștia, *gadinã*, reușind să însumeze în definiția sa sub sensurile 3, 4 și 5, pe lângă sensul generic, și pe cel de *pasăre*: „3. cele zburătoare [...]; 4. deosebi cele de casă precum sânt găinile [...]; 5. cele răpitoare precum uliu, gaia etc. [...]"[7].

---

[3] Pentru o analiză detaliată asupra realizării definiției, vezi Maria Aldea, „Câteva observaţii asupra definiţiei în *Lexiconul de la Buda (1825)*", în Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Simion Costea (coord.), *Proceedings of the European Integration between Tradition and Modernity Congress*, Volume number 4, Târgu-Mureș, Editura Universității Petru Maior, 2011, p. 572-582.

[4] Pentru o analiză detaliată a denumirilor de animale în spațiul romanic, vezi Mihaela-Mariana Morcov, „Denumiri de animale în limbile romanice. Cuvinte din vocabularul magico-religios", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română – stadiul actual al cercetării. Actele celui de al 6-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (29-30 noiembrie 2006)*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 677-684; idem, „Pour une nouvelle lecture de certains zoonymes romans: La perspective de croyances totémiques", în *РОМАНСКИЕ ЯЗЫКИ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ И СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ*, ФАКУЛЬТЕТ РОМАНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ, МОСКВА, 2010, p. 274-286.

[5] Vezi Maria Aldea, „Denumiri de insecte în *Lexiconul de la Buda (1825)*", în *Mioara Avram – in memoriam*, coord. Silvia Pitiriciu, Craiova, Editura Sitech, 2015, ISBN 978-606-11-5010-6 (în curs de apariție).

[6] Precizăm că în lucrarea de față nu luăm în discuție nici informațiile referitoare la habitat, la maniera de reproducere și nici substantivele compuse ce au în structură un nume de pasăre, care, în general, denumesc fie anumite boli, fie plante, deoarece inventarul este deosebit de bogat.

[7] Vezi *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. gadină.*

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Se știe că păsările fac parte din încrengătura Chordata, clasa Aves, însumând aproximativ 9000 de specii[8], fiind „vertebrate superioare cu patru membre (tetrapode), cele anterioare adaptate specific, devenind aripi folosite la majoritatea pentru zbor, au sânge cald (homeoterme) ce le separă net de reptile; de asemenea forma corpului, oasele pneumatice, realizarea unui cuib, înmulțirea prin ouă pe care le clocesc, apoi hrănirea puilor (grija de progenitură) până devin apți de activitate indivduală”[9]. Apreciate drept „cele mai desăvârșite dintre toate animalele zburătoare”[10], acestea sunt desemnate în dicționar atât prin termenul generic cu valoare substantivală *zburător*, cât și prin cel de *pasăre*, cu derivatul său, *păsăruică*. În cazul substantivului *pasăre*, se cuvine subliniat că acesta este înregistrat sub forma unui dublet grafic – *pasẻre* și *passere* – redactat cu ortografie etimologizantă în două intrări distincte, prin această notare redactorii urmărind să arate înrudirea termenului românesc cu cel latinesc, al doilea fiind definit prin trimitere la primul.

Pe lângă termenii generici, redactorii consemnează și termeni ce au un sens restrictiv, delimitativ, și anume pe cel de „păsări domestice sau de curte”. E vorba de substantivele *galiță*, *hoară* sau *oară*, percepute azi ca regionalisme, prin raportare la „termenul specializat *orătanie*”[11], respectiv substantivul „*jigăraie* sau, mai des întrebuințat, *jigărăi*”[12]. Exceptându-l pe *jigăraie*, care este notat atât cu forma de singular, cât și cu cea de plural, redactorii înregistrează substantivele *galiță* și *hoară* doar cu o singură formă, pe care o apreciază ca exprimând pluralitatea. În ceea ce privește substantivul *hoară*, acestuia i se consacră o singură intrare, fiind înregistrat sub forma unui dublet grafic – *hórả* sau *hórẻ*.

Exceptând unitățile lexicale ce ilustrează atât sensul generic, cât și pe cel restrictiv, am repertoriat încă doi termeni cu conotație poetică. Este vorba de substantivul *harpie*, a cărui conotație se detașează în urma parcurgerii definiției explicative ample: „păsări sau zburătoare fabuloase, scornite de poetici, cu cap și cu față femeiască, iară altmintrile asemene buhelor, cu picioare și cu mâni adânci, adecă: cu ghiare mari de răpit”[13], respectiv al lui *grif*, astăzi considerat

[8] Cf. Dorling Kindersley, *Animale – ghid vizual complet al lumii sălbatice*, coord. David Burnie, trad. Adriana Bădescu *et al.*, referent de specialitate Oana Popescu, București, Enciclopedia RAO, 2007, p. 260-361.

[9] Victor Ciochia, *Mic tratat de ornitologie (păsări)*, Capitolul „Bolile păsărilor sălbatice” de Vasile Secașiu, vol. I, Brașov, Editura Pelecanus, 2007, p. 167.

[10] Dorling Kindersley, *Op. cit.*, p. 260.

[11] Cf. Mioara Avram, *Cuvintele limbii române între corect și incorect*, Chișinău, Cartier, 2001, p. 249.

[12] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. jigårae.*

[13] *Ibidem*, *s.v. harpíe.*

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

dublet al literarului *grifon*[14]. În cazul substantivului *harpie*, reținem că redactorii îi atribuie și un sens secundar, și anume pe cel de „animalele răpitoare”[15]. Cu acest sens, se încadrează, alături de *uliu*, *vultur*, *pajură* etc., în familia Accipitridae, a păsărilor răpitoare.

Pe lângă termenii mai sus enunțați, am consemnat derivatele moționale *pui* – *puică*, folosite atât cu sens generic, cât și restrictiv: „puiul căreiva păsări de câmp sau de casă”[16], dar și formele diminutivale ale acestora: *puișor*, *puiuț* (exprimat printr-un dublet grafic *puiuțiu* sau *puiuçu*), *puicuță*, *puiculiță* (marcate ca intrări secundare în corpul articolului *puică*).

3. Clasa Aves cuprinde trei subclase: Acarinata, Impenes și Carinata.[17]

3.1. Prima subclasă, Acarinata[18], conține două ordine: Apterygiformes și Struthioniformes. În *Lexiconul de la Buda (1825)*, este înregistrat doar ordinul al doilea, cu familia Struthionidae, reprezentată prin struțul african, desemnat prin termenul *strution*. Precizăm aici că redactorii înregistrează și termenul *struț*, însă acesta nu detașează sensul de „pasăre mare alergătoare de stepă, cu picioare lungi și puternice, cu gât lung și golaș, cu aripi mici, inapte pentru zbor, cu pene frumoase, moi, negre sau brune-cenușii, folosite ca podoabă, care trăiește îndeosebi în regiunile tropicale ale Africii *(Struthio camelus)*”[19], ci pe cel de „unealtă de tâmplărie folosită la cojirea (și cioplirea) unui lemn (rotund)”[20].

3.2. A doua subclasă, Impenes[21], cu ordinul pinguinilor ce însumează 16 specii nu este reprezentată în dicționar.

3.3. În schimb, ultima subclasă, Carinata[22], cunoaște cea mai mare reprezentare, deși nu toate ordinele acestei subclase sunt înregistrate în *Lexiconul de la Buda (1825)*.

3.3.1. Din ordinul Pelecaniformes[23], doar familia Pelecanidae[24] este reprezentată în dicționar prin termenul generic *pelican*. În ciuda faptului că *Lexiconul budan*

---

[14] „Monstru mitologic cu corp de leu, cu aripi, cap și gheare de vultur și cu urechi de cal.”; cf. https://dexonline.ro/definitie/grifon, consultat în 10.09.2015.

[15] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. harpíe.*

[16] *Ibidem*, *s.v. puiu*.

[17] Cf. Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 167.

[18] După Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 167, este subclasa ce „cuprinde păsări ce nu au carenă pe stern, neputând zbura, deoarece mușchii pectorali dinamizatorii aripilor lipsesc”.

[19] Cf. https://dexonline.ro/definitie/stru%C8%9B, consultat în 10.09.2015.

[20] Cf. https://dexonline.ro/definitie/strug, consultat în 10.09.2015.

[21] Cf. Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 172.

[22] „Cuprinde păsările ce au posibilitatea să zboare având prezentă carenasternală și mușchii pectorali bine sau foarte bine dezvoltați, încadându-se aici majoritatea păsărilor actuale.”, cf. Victor Ciochia, Op. cit., p. 175.

[23] Cf. Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 190.

[24] *Ibidem*, p. 198 ș.u.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

înregistrează și forma *băbiță*, care, conform dicționarelor actuale, are ca sens de bază denumirea populară a *pelicanului*, pentru redactorii noștri această formă este necunoscută, ei înțelegând prin *băbiță* „o boală a pântecelui”[25].

3.3.2. Din ordinul Ciconiiformes (ordinul stârcilor, al berzelor etc.)[26], sunt notați termenii *stârc* și *cocostârc*, reprezentanți ai familiei Ciconiidae[27]. Raportându-ne la circulația lor actuală, aceștia sunt întrebuințați strict regional, în limba literară vehiculându-se termenul *barză*. În cazul termenului *stârc*, acesta este înregistrat sub forma unui dublet grafic – *stârcu* și *stîrcu* –, ambii beneficiind de un tratament lexicografic distinct. Tot aici intră și specia *corbului-de-noapte*[28].

3.3.3. Ordinul Anseriformes[29] este ilustrat în dicționar de familia Anatidae[30], a lebedelor, gâștelor, rațelor etc.

Subfamilia lebedelor și gâștelor (Anserinae[31]) însumează 12 specii, dintre care în lexicon avem, pe de o parte, termenul generic *lebădă* și sinonimul său regional, ieșit astăzi din uz, *țâmn* sau *țeamn*, și, pe de altă parte, perechea realizată prin derivare moțională *gânscă – gânsac* și derivatul de gen feminin *gânscuță*. Remarcăm, în cazul acestora, indicarea corectă a desinențelor de plural.

În schimb, subfamilia Anatinae[32], ce cuprinde călifari, rațe, ferăstrași, e ilustrată în dicționar prin perechea moțională *rață – rățoi*, cu derivatul diminutival *rățuică*. Observăm în cazul substantivului *rață* că opoziția singular / plural este marcată atât în interiorul rădăcinii prin alternanță vocalică *-a/-ă*, cât și prin desinența *-ă/-e*, forma de plural **rățe* nefiind astăzi acceptată.

3.3.4. Ordinul Falconiformes[33] e reprezentat în lexicon de familia Falconidae[34]. Pe lângă termenul generic înregistrat ce desemnează specia, și anume *șoim*, mai sunt consemnați alți doi termeni ce trimit la aceeași subspecie (*vânturelul-roșu*): *vinghereu* și *vindereu*. Examinarea articolelor consacrate acestora ne permite să apreciem că *vindereu* ar fi un termen mai puțin cunoscut în epocă decât *vinghereu*, deoarece definiția sa înregistrează marca de domeniu.

---

[25] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. bâbitiâ.* Pentru sens, vezi și echivalentele în latină.
[26] Cf. Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 202 ș.u.
[27] *Ibidem*, p. 214 ș.u.
[28] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. corbu de nópte.*
[29] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 227 ș.u.
[30] *Ibidem*, p. 229 ș.u.
[31] *Ibidem*, p. 230.
[32] *Ibidem*, p. 244 ș.u.
[33] *Ibidem*, p. 276 ș.u..
[34] *Ibidem*, p. 278 ș.u.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

3.3.5. Ordinul Accipitriformes[35] e reprezentat în *Lexiconul budan* de mai multe specii din familia Accipitridae, adică a păsărilor de pradă: *vultur*, *pajură*, *sorliță*, *zăgan* (acesta din urmă, cu întrebuințare regională, este definit prin trimitere la *sorliță*). La fel și termenii *hărău* și *uligaie*, cu aceeași circulație restrânsă, pentru literarul *uliu*, respectiv *cae* / *gae*. Notăm, în cazul subst. *pajură*, realizarea pluralului prin opoziția *-ă/-e*, spre deosebire de norma actuală unde opoziția e exprimată prin *-ă/-i*. De asemenea, semnalăm că, în cazul lui *cae* / *gae* , dincolo de prezența mărcii de domeniu, alegerea uneia sau alteia dintre forme evidențiază latura fonetico-fonologică ce pune în opoziție oclusivele postpalatale *k* / *g* (surd / sonor), ceea ce ar traduce o anumită nesiguranță a redactorului referitor la forma cu care ar circula termenul. În ceea ce privește confuzia între *uliu* / *vindereu* / *gaie*, se cuvine semnalat că „unele nume de păsări au sensuri regionale din același domeniu, ceea ce poate duce la confuzii între specii înrudite sau nu”[36].

3.3.6. Ordinul Galliformes[37] este ilustrat de mai multe familii:

(1) familia cocoșilor sălbatici sau de munte[38] (Tetraonidae[39]) ce însumează 17 specii clasate în 6 grupe.

(2) familia potârnichilor și prepelițelor (Phasianidae[40]): *păturniche*, *potârniche*, *tărhită*, *pitpălacă*.[41]

(3) familia Numididae[42] este reprezentată în dicționar prin subfamilia Pavoninae[43], ilustrată prin perechea moțională *peun* – *peuniță*.

(4) familia Meleagrididae[44] (a curcanilor) este reprezentată de perechile moționale *curcă* / *corcan*, *corcodină* /*corcodan*. În cazul lui *corcan*, notăm că definiția sa conține și o conotație axiologică peiorativă: „prin glumă sau batjocură se numește așia vreun omu foarte bătrân”[45].

---

[35] *Ibidem*, p. 289 ș.u.

[36] Mioara Avram, *Op. cit.*, p. 249.

[37] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 322 ș.u.

[38] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. cocošu sîlbaticu, séu cocošu de munte*.

[39] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 326.

[40] *Ibidem*, p. 331 ș.u.

[41] Remarcăm circulația în paralel a două variante lexicale: *păturniche/potârniche*, dar și prezența dubletului grafic în cazul lui *tărhită* – *târhită/tĕrhită* –, sinonim regional al lui *potârniche*. De asemenea, notăm ocurența formei de feminin cu conotație regională, azi rar întrebuințată, *pitpălacă*, sinonim al literarului *prepeliță*. Și aici este evidentă confuzia speciilor, în sensul în care *prepeliță* este definit prin termenul *potârniche*.

[42] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 340.

[43] *Ibidem*, p. 341.

[44] *Ibidem*, p. 341 ș.u.

[45] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. corcanu.*

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

(5) familia Gallus, ilustrată în dicționar prin perechea heteronimică *cocoș* – *găină*, cu derivatele diminutivale feminine *găinuță*, *găinușe*.

3.3.7. Din ordinul Gruiformes[46], în lexicon sunt înregistrate specii atât din familia Rallidae[47], și anume substantivul cu circulație regională *sarce*, substantivul compus *găină-de-apă* (pentru actualul *lișiță / găinușă-de-baltă*)[48], cât și din familia Gruidae[49], desemnată prin termenul generic *cocor*, dar și prin sinonimul său *grue*[50], respectiv din familia Otididae[51] (a dropiilor).

3.3.8. Ordinul Charadriiformes[52] însumează 18 familii, din care, în dicționarul nostru, sunt înregistrați termeni proprii speciilor din următoarele familii: familia Charadriidae[53] cu subfamilia Vanellinae[54] ilustrată prin termenii *neguiț*[55] și *nogâț*[56] (ambii fiind variante lexicale ale actualului *nagât*), familia Laridae[57] (a pescărușilor) ilustrată prin *libuț*[58], familia chirighițelor (Sternidae[59]) prin *răbariu*[60] și *țichiră*[61], respectiv familia Scolopacidae[62] cu subfamilia Scolopacinae[63] reprezentată prin termenul cu circulație regională *șneap*[64], sinonim al lui *sitar-de-pădure*. Dacă privim cu atenție echivalentele în latină ale cuvintelor-titlu, observăm și aici confuzia de specii în cadrul familiilor.

3.3.9. Ordinul Columbiformes[65] conține o singură familie, cea a turturelelor și porumbeilor (familia Columbidae[66]), ce însumează, la rândul său, peste 300 de specii. În *Lexiconul budan*, notăm prezența termenului generic pentru specie, *porumb*, prin care sunt numiți „și bărbătușul și muierușca", iar cu sens

---

[46] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 346 ș.u.
[47] *Ibidem*, p. 351 ș.u.
[48] Lectura definițiilor ne permite să constatăm că, și în acest caz, redactorii confundă speciile.
[49] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 359.
[50] Notăm în cazul lui *cocor* realizarea opoziției singular/plural prin desinența de neutru *-uri*, comparativ cu forma actuală *-i*, în timp ce *grue* are formă identică și la singular, și la plural.
[51] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 365 ș.u.
[52] *Ibidem*, p. 370 ș.u.
[53] *Ibidem*, p. 386 ș.u.
[54] *Ibidem*, p. 393 ș.u.
[55] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. neguițiu.*
[56] *Ibidem*, *s.v. noghițiu.*
[57] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 425 ș.u.
[58] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. libuțu.*
[59] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 439 ș.u.
[60] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. rîbariu.*
[61] *Ibidem*, *s.v. cichirả.*
[62] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 396 ș.u.
[63] *Ibidem*, p. 406 ș.u.
[64] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. šnépu.*
[65] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 455.
[66] *Ibidem*, p. 455 ș.u.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

restrictiv „deosebi când se înțelege bărbătușul sau porumboiul”[67], dar și forma latinească moștenită de toate limbile romanice, *columb*. Remarcăm, de asemenea, prezența formei de feminin, ce realizează astfel perechea moțională *porumb – porumbiță*, dar și a derivatelor acestora: *porumboi*, *porumbaș*, *porumbuț*, în ale căror definiții sunt conținute informații referitoare la habitat – de casă sau sălbatic –, ce aduc astfel delimitări în interiorul speciei. Tot aici redactorii înregistrează și termenul *porumb-încălțat*.

Observăm și prezența termenului *turturea* și a derivatelor sale diminutivale *turtureluș㠄* și *turtureluță*, acestea din urmă comportându-se ca variante lexicale, fiind grupate în aceeași intrare și beneficiind, așadar, de aceeași definiție. Semnalăm, în cazul lui *turturea*, că redactorii indică drept marcă de realizare a pluralului desinența *-elle* (după model latinesc).

3.3.10. Ordinul Cuculiformes[68] însumează două familii, în dicționar fiind reprezentată doar cea a cucilor, Cuculidae[69]. Notăm, așadar, prezența termenului generic *cuc*, al cărui marcaj gramatical în realizarea opoziției de gen și număr diferă de cea actuală: masculin singular, feminin plural cu desinența *-(u)ri*.

3.3.11. Ordinul Strigiformes[70] sau al răpitoarelor de noapte e înregistrat în lexicon cu specii din familia Strigidae[71], ce pot fi grupate în două subfamilii, și anume subfamilia Buboninae[72], respectiv Striginae[73]. Astfel, termenii consemnați sunt, pentru prima subfamilie, *buhă* și *ciovică*, în timp ce pentru a doua – *huhurez*. Remarcăm, pentru substantivul *ciovică*, maniera de realizare a opoziției singular / plural prin *-că/-ce*, diferită de norma lingvistică actuală *-că/-ci*.

3.3.12. Ordinul Apodiformes[74] e reprezentat de familia Apodidae[75], cu subfamilia Apodinae. Numele speciei înregistrat de redactori este *rândunea-de-munte*, însă termenul nostru nu beneficiază de o intrare distinctă, ci figurează ca o delimitare de sens și, implicit, de specie în cadrul definiției cuvântului *rândunea*[76].

---

[67] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. porumbu.*
[68] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 466 ș.u.
[69] *Ibidem*, p. 467 ș.u.
[70] *Ibidem*, p. 471 ș.u.
[71] *Ibidem*, p. 475.
[72] *Ibidem*, p. 475 ș.u.
[73] *Ibidem*, p. 481 ș.u.
[74] *Ibidem*, p. 492 ș.u.
[75] *Ibidem*, p. 493 ș.u.
[76] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. růndué*.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

3.3.13. Din ordinul Coraciiformes[77] este reprezentată familia Upupidae[78]. Redactorii consemnează doar termenul generic *pupăză*. Remarcăm, în cazul acestuia, atât indicarea corectă a formei de plural, *pupeze* (cf. norma actuală), cât și conotația metaforică evidențiată printr-o marcă de întrebuințare: „prin glumă se întrebuinţează în loc de gură”[79].
3.3.14. Ordinul Piciformes[80] este ilustrat prin familia Picidae[81], cu subfamilia Picinae. Redactorii înregistrează termenul generic, ce desemnează specia: *ciocănitoare*.
3.3.15. Ordinul Passeriformes[82], al păsărelelor cântătoare, „cuprinde peste 6500 de specii repartizate în 40 de familii”[83]. În *Lexiconul de la Buda* sunt înregistrați termeni ce desemnează specii din următoarele familii:
(1) familia Alaudidae[84]. Pe lângă termenul generic ce numește specia, *ciocârlie*, este consemnat și termenul *ciocârlie-de-pădure*, însă aceasta din urmă nu figurează în corpul articolului consacrat *ciocârliei*, ci a cuvântului *pădure*.
(2) familia Hirundinidae[85]. Termenul generic pentru specie este redat în lexicon, sub o singură intrare, prin două unități lexicale: *rândunea* și *rândurea*. În cazul primului, remarcăm înregistrarea acestuia sub forma unui triplet grafic: *rănduné*, *rînduné*, *rũnduné*[86], fiecărei forme grafice fiindu-i acordată câte o intrare distinctă. Mai mult, examinarea definiției ne permite să notăm că datorită precizărilor și delimitărilor semantice redactorii consemnează și alte specii, precum *rânduneaua-de-apă* sau *de-țărmure*, respectiv *rânduneaua-de-munte*[87].
(3) familia Motacillidae[88]. Termenul înregistrat este genericul *codobatură*, care realizează opoziția de număr prin *-ră/-re*, diferit de norma lingvistică actuală: *-ră/-ri*. Însă, pe lângă acesta, redactorii consemnează și o specie din această familie, și anume *ochiul-boului*, care, pe lângă sensul de bază, îl detașează și pe cel de *pasăre*. Precizăm că și în acest ultim caz se produce o confuzie a speciilor, vizibilă în corpul articolului la nivelul corespondentului latinesc.

---

[77] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 503 ș.u.
[78] *Ibidem*, p. 514 ș.u.
[79] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. pupẻză.*
[80] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. I, p. 522 ș.u.
[81] *Ibidem*, p. 529 ș.u.
[82] *Ibidem*, p. 547 ș.u.
[83] *Ibidem*, p. 547.
[84] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. II, p. 561 ș.u.
[85] *Ibidem*, p. 570 ș.u.
[86] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825)*, *s.v. rănduné*, *rînduné*, *rũnduné*.
[87] Vezi *supra 3.3.12*.
[88] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. II, p. 579 ș.u.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

(4) familia Turdidae[89]. Examinarea corpusului ne permite să constatăm că redactorii înregistrează, pentru denumirea speciilor, termenii generici: *privighetoare*, *mierlă*, *sturz*. Referitor la *mierlă*, notăm consemnarea în lexicon a trei variante lexicale, fiecare dintre acestea beneficiind de un tratament lexicografic distinct: *merlă, mierlă* și *mirlă*, unde ultimele două sunt explicate prin trimitere la primul.
(5) familia Sylviidae[90]. Termenul înregistrat este *pitulice*. Lectura atentă a articolului permite să notăm că românescul *pitulice* (lat. *Phylloscopus collybita*) are drept corespondent latinesc pe *curruca*, ceea ce aduce în prim-plan o confuzie la nivelul speciilor.
(6) familia Paridae[91]. Însumând în jur de 50 de specii, în lexicon este consemnat termenul generic ce desemnează specia, și anume *țiglean*, apreciat astăzi ca termen cu circulație regională. De asemenea, se cuvine subliniat că redactorii consemnează, într-o intrare distinctă, și un dublet grafic al acestuia, respectiv lexical: *çiglénu* / *țiglénu* / *țiglanu*[92]. Tot ca sinonime recente sau neologice ale termenului generic sunt indicate și unitățile lexicale *pițigoi* și *pițiguș*. Tratate sub o singură intrare, ambele cuvinte sunt glosate prin termenul mai larg cunoscut: *țiglean*.
(7) familia Fringillidae[93]. Notăm prezența în dicționar a două subfamilii, și anume subfamilia Fringillinae[94] (sau a cintezelor), respectiv Carduelinae[95] (sau a sticleților). Pentru prima subfamilie, termenul înregistrat – *pinchiu* – are o circulație regională, fiind definit prin trimitere la termenul *cintiță* (‘ cinteză’), nereperabil ca intrare distinctă în *Lexiconul budan*, în timp ce al doilea termen, *canarie* ‘ cinteză’ , este folosit ca generic pentru specie. Și în acest caz remarcăm confuzia speciilor. În schimb, a doua subfamilie este reprezentată prin mai mulți termeni cu comportament sinonimic prezenți în trei intrări: *steagliță* sau *stegliță*, *știgliță* sau *știgliț*, respectiv *tengheliță*, unde primele două perechi sunt exprimate prin dublete grafice și lexicale.
(8) familia Passeridae[96]. Redactorii consemnează termenul generic prin care desemnează specia, *vrabie*, indicând doar forma de singular a acestuia.

[89] *Ibidem*, p. 598 ș.u.
[90] *Ibidem*, p. 624 ș.u.
[91] *Ibidem*, p. 665 ș.u.
[92] Cf. *Lexiconul de la Buda (1825), s.v. çiglénu, s.v. țiglénu, s.v. țiglanu*.
[93] Victor Ciochia, *Op. cit.*, vol. II, p. 701 ș.u.
[94] *Ibidem*, p. 701-704.
[95] *Ibidem*, p. 704-720.
[96] *Ibidem*, p. 731 ș.u.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

(9) familia Sturnidae[97]. La fel ca în situația enunțată sub *3.3.15.*, (8), și în cazul acestei familii, ce însumează nu mai puțin de „113 specii”[98], redactorii optează să înregistreze doar termenul generic ce indică specia, *graur*.
(10) familia Corvidae[99]. Numărând „115 specii”[100], această familie e ilustrată în lexicon prin mai mulți termeni ce denumesc diferite specii: *coțofană*, *corb*, *cioară* (cu derivatul său, *ciorcuță*). Referitor termenul la *coțofană*, notăm definirea acestuia prin trimitere la corespondentul sinonimic *țarcă*, termen neidentificabil ca intrare distinctă în lexicon. În ceea ce privește termenul *cioară*, remarcăm prezența formei de plural *cioare*, percepută azi ca o abatere de la norma limbii, forma actual întrebuințată fiind *ciori*.
4. În concluzie, putem afirma că realizarea inventarului privind denumirile de păsări înregistrate în *Lexiconul de la Buda (1825)* și, mai apoi, examinarea acestuia ne-au permis să ne construim nu doar o imagine asupra normei lingvistice specifice începutului de secol XIX, ci și să cunoaștem contextele de întrebuințare și valorile semantice detașate de acestea. Pe lângă toate aceste informații de natură lingvistică (gramaticală, semantică și normativă), se cuvine evidențiată erudiția redactorilor dovedită de cunoștințele lor generale și enciclopedice, identificabile în numărul mare de termeni înregistrați ce denumesc nume de animale, în general, respectiv de păsări, în particular.

ANEXĂ[101]
Buhả, *f. pl.* he. Bu%hà. *subst*. *noctua, ullula, bubo* [...].
Cae, s. gae, *f. pl.* —ải. Ka%e, sau ga%e —à%í. o passere : *falco milvius, milvus* [...].
Canaríe, *f. pl.* rii. KanarĨ%e, *subst*. o pasere : *fringilla canaria* [...].
Cichirả, *f. pl*. re. Ţiki%rà, *subst*. *scirpilula, corbs scirpeus* [...].
Ciocảnitóre, *f. pl*. tori. Cokànitoa%re, *subst*. o pasere : *picus* [...].
Ciocảrlie, *f. pl*. lii. CokàrlĨ%e, *subst*. *alauda* [...].
Ciórả, *f. pl*. re. Co%arà. *cornix* [...].
Ciorcutiả, *f. pl*. tie. Corku%ţà, *subst*. *cornicula* [...].
Corbu, *m. pl*. bi. Ko%rb, *subst*. *corvus* [...].**Ciovicả**, *f. pl*. ce. Covi%kà, *subst*. o pasere : *strix funerea* [...].
Codobaturả, *f. pl*. ture. Kodoba%turà, *subst*. *motacilla* [...].

[97] *Ibidem*, p. 736 ș.u.
[98] *Ibidem*, p. 736.
[99] *Ibidem*, p. 742 ș.u.
[100] *Ibidem*, p. 742.
[101] Corpusul nostru este realizat pe baza materialului lexical extras din ediția electronică a *Lexiconului de la Buda (1825)*, disponibil pe www.bcucluj.ro/lexiconuldelabuda/; http://dspace.bcucluj.ro/jspui/handle/123456789/48723, consultat în 2 august 2015.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Columbu, *m. pl.* bi. Kolu%mb, *subst. columba* [...].
Cucu, *m. pl.* ri, *f.* Ku%k, *subst. cuculus* [...].
Cocostȅrcu, *m. pl.* ci. Kokostà%rk, *subst. ciconia* [...].
Cocošu, *m. pl.* ši. Koko%š, *subst.* 1) — de gảiini : *gallinaceus, vel gallus gallinaceus* [...]. 3) — *V.* Cocoru Nro. 1) [...].
Cocošu sȉlbaticu, séu cocošu de munte. Koko%š sàlba%tik, sau koko%š de mu%nte: *urogallus, erythrodaon* [...].
Cocoru, *m. pl.* ruri, *f.* Koko%r, *subst.* [...] 2) o pasere, adeq: grue *: ardua, grus* [...].
Coçofanả, *f. pl.* ne. Koţofa%nà, *subst.* 1) *V.* Çarcả. [...].
Corbu de nópte. Ko%rb de noa%pte, *nycticorax* [...].
Corcanu, *m. pl.* ni. Korka%n, *subst.* corcodanu, curcanu : *meleagris, gallopavus, gallus africanus, gallus indiacus* [...]. — *item* : prin glumả séu batjocurả se numesce asèa vre unu omu fórte betrânu.
Corcodinả, *f. pl.* ne. Korkodi%nà, *subst. meleagris, gallina indica* [...].
Corcodanu, *m. pl.* ni. Korkoda%n, *subst.* 1) *V.* Corcanu. 2) o plantả : *fumaria officinalis*, Linn [...].
Curcả, *f. pl.* ci. Ku%rkà, *subst. V.* Corcodinả.
Çiglénu, *m. pl.* ni. Ţiglã%n, *subst. parus* [...].
Çȉmnu, *m. pl.* nuri. Ţã%mn, *subst.* lebădả : *cygnus, cycnus, olor* [...].
Dropie, *f. pl.* pii. Dro%pïe, *subst. otis tarda* [...].
Gadinả, *f. pl.* ne. Ga%dinà, *subst,* 1) cu terminu de obsce se inţelége ori que dobitocu, séu jivinả , *animal, animans* [...]; 2) de osebi arétả ferele quéle rảpitóre, precom' lupu, vulpea etc - *bestia rapax* [...]; 3) quéle sborătóre : *ales, volucris* [...]; 4) de osebi quéle de casả, pre com' sủnt gảiinele etc : *avis cohortalis, volucris domestica* [...]; 5) quéle rapitóre, precom': uliu, gaia etc. *avis rapax* [...]; 6) alte jivini intraripate, precom': lȍcusta, vruhu, gândacii : etc : *insectum alatum* [...].
Gaie, *f. pl.* gảii. Gaïe, *subst. falco aeruginosus* [...].
Gảiinả, *f. pl.* ni. Gài%nà, *subst. gallina* [...].
Gảiĭnả de apả. Gài%nà de a%pà, *fulica* [...].
Gảiinả de munte. Gài%nà de mu%nte, **Gảiinả sȉlbaticả**. Gài%nà sàlba%tikà, *tetrao* [...].
Gaiinušà, *f. pl.* še. Gàinu%šà, 1) *diminut: ex* gaiinả : *gallinula* [...]; 2) o pasere sȉlbaticả : *attagen, lacopus coryllorum* [...].
Gaiinutiả, *f. pl.* tie. Gàinu%ţà, *subst. gallinula* [...].
Galiçe, *f. plur.* Ga%liţe, *subst. alites domesticae, caves cohortales* [...].
Gảnsacu, *m. pl.* ci. Gànsa%k, *subst. anser mas* [...].
Gảnscả, *f. pl.* sce. Gà%nskà, *subst. anser, gansa, ganta* [...].
Gảnscutiả, *f. pl.* tie. Gànsku%ţà, *subst. anserculus* [...].
Grauru, *m. pl.* ri. Gra%ur, *subst. sturnus, ficedula* [...].
Grifu, *m. pl.* fi. Gri%f, *subst.* pasere : *gryps, gryphus* [...].

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Grue, *f. pl*. e. Gru%e, *subst*. o pasere : *grus, gruis* [...].
Harpíe, *f. pl.* ii. HarpĨ%e, *pl*. ïi, 1) *subst*. paseri, séu sburătóre fabulóse, scornite de poetici, cu capu, şi cu façie femeiéscă, érŏ altmèntrile asémene buheloru, cu picióre, şi cu mâni adŭnci, adequè: cu ghiére mari de răpitu : *harpyia, monstra rapacia, et obscena* [...]. 2) răpítoríu, *f.* óre, furaciu- *f.* ce, furu : *rapax, fur, elepta* [...].
Hĕrĕu, *m*. *pl*. i. Hàrà%u, *subst*. uliu, vindereu, gaie : *accipiter* [...].
Hóră séu hórè. Hoa%rà, *plur. subst*. (óre galiţe) : *alites, domesticae aves, cohortales* [...].
Huhurezu, *m*. *pl*. i. Huhure%z, *subst*. buhă strigătóre : *strix, bubo* [...].
Jigărae. Jigàra%e, séu mai vîrtosu Jigărăi. Jigàrà%i/. *pl. i. e.* hórè, galiţă : *aves domesticae, alites cohortales* [...].
Lebĕdă, *f. pl*. de. Le%bàdà, *subst.* cymnu , *cycnus, cygnus olor* [...].
Libuţu, *m*. *pl*. ţi. Libu%ţu. *subst.* o pasere : *larus, gravia vulgaris, tringa vanellus* [...].
Merlă, *f. pl*. le. Me%rlà, *subst. Merula* [...].
Mierlă. Mïe%rlà, *V*. Merlă.
Mirlă. Mi%rlà, *V*. Merlă.
Neguiţiu, *m*. Negui%ţ, *subst. i. e.* libuţiu : *Larus, Gravia vulgaris, Tringa vanellus* [...].
Noghĭtiu. Nogâ%ţu, *V*. Neguitiu séu Libuţiu.
Ochiul' boului. *m*. Wkòl bo%uluí. *subst*. 1) o plantă : *Campanula perficifolia, Linn. Buphtalmum* [...]. — 2) o păsĕruică : *Motocilla regulus, Trochilus* [...].
Pajură, *f. pl.* re. Pa%jurà. *subst. Aquila* [...].
Pasĕre, *f. pl.* ri. Pa%sàre, *subst*. *avis, ales, volucris* [...].
Passere, *et derivata: V*. Pasere.
Pădure, *f. pl.* ri. Pàdu%re. *subs*. [...] *p. e.* ciocârlie de pădure : *Alauda sylvestris* [...].
Păsĕruică, *f. pl.* che. Pàsàru%ikà, *subst*. *avicula, aucella, avicella* [...].
Păturniche. *f*. Pàtu%rnike. *subst*. *perdix* [...].
Pelicanu, *m. pl.* ni. Pelika%nu *subst*. *Pelecanus* [...].
Peuniţă, *f. pl*. ţe. Peuni%ţà. *pava, vel pavo femina* [...].
Peunu, *m*. *pl*. ni. Peu%n. *subst*. *pavo* [...].
Pinchiu. *m*. Pi%pkò. *subst*. *V*. Cintiţă.
Pitpălacă, *f. pl*. ce. Pitpàla%kà. *subst*. *ortyx, coturnix* [...].
Piçigoiu, *m*. *pl*. ii. Piţigo%ò/.) **Piçigušu**, *m*. *pl*. si. Piţigu%š.) *subst*. o pasere, *i. e.* çiglén : *parus* [...].
Pitulice. *f*. Pituli%ce. *subst*. o pasere : *curruca* [...].
Porumbašu, *m*. *pl*. ši. Porumba%š. *subst*. a) quel' de casă : *columbulus :* b) quel' sĭlbatecu : *palumbulus* [...].

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Porumbiță, *f. pl.* țe. Porumbi%ță. *subst.* a) quea de casă : *columba* : b) quea sîlbatică : *palumba* [...].
Porumboiu, *m. pl.* oii. Porumbo%ò. *subst.* a) de casă : *columbus :* b) sîlbaticu : *palumbus* [...].
Porumbu, *m. pl.* bi. Poru%mb. *subst.* 1) o pasere : a) cu terminul' de obsce, supt' quarele se cuprénde și bărbătușul', și muierusca : *columba* [...] — b) de osebi quándu se înțelége bărbătușul', séu porumboiul' : *columbus* [...].
Porumbuțiu. *m.* Porumbu%ț. *subst. V.* Porumbašu.
Porumbu încălçatu. *m.* Poru%mb î#kàlța%t. *subst. columba dassypus* [...].
Potârniche. Potârni%ke. *V.* Păturniche.
Prepelîtiă, *f. pl.* țe. Prepeli%ță, *subst.* potûrniche : *ortyx, coturnix* [...].
Priveghitóre. *f.* Privegitoa%re. *subst. philomela, luscinia, aedon* [...].
Puică, *f. pl.* ce. Pu%íkà. *subst. pullastra, gallina juvenca* [...]. — puicuțiă, puiculîțiă : *diminut.*
Puiu, *m. pl.* ii. Pu%ò. *subst.* 1) cu términul' quelu de comunu, înțelegénd' de fiesce que animalu, vivinâ sburătóre *etc : pullus* [...]. — 2) de osebi: adése ori se înțelége puiul' quărèiva paseri, de cámpu, séu de casă : *pullicenus* [...]. — séu mai alesu de gâinâ : *pullus gallinaceus* [...].
Puišoru, *m. pl.* ri. Puišo%r. *subst. pullulus, pullicenus* [...].
Puiuțiu, séu puiuçu, *m.* Può%țu. *diminit. pullulus* [...]. *V.* Puišoru a mésii. *V.* Puiu Nro. 5).
Pupézâ, *f. pl.* pupeze. Pu%pàzà. *subst.* 1) o pasere : *Epops, Upupa* [...]. — 3) prin glumâ se întrebuințézâ în locu de gurâ : *os* [...].
Rațâ, *f. pl.* âțe. Ra%ță. *subst. anas* [...]. — sîlbaticâ : *anasfera* [...].
Rățoiu. Ràțo%ò. *subst. anasmas* [...].
Rățuică, *f. pl.* ci. Ràțu%íkà. *diminut. anaticula* [...].
Rîbariu, *m. pl.* ri. Ràba%rò. *subst.* o passere : *Sterna* [...].
Rândună, *f. pl.* ele. Ràndunã'. *subst. V.* Rûnduné. [...].
Rîndună, *f. pl.* nele. Ràndunã'. *subst. V.* Rûnduné.
Rûnduné, séu rîndună, *f. pl.* éle. Ràndu%nã'.) **Rûnduré**, *f. pl.* éle. Ràndu%rã'.) *subst. hirundo* [...]. — de apâ, séu țêrmure : *hirundo riparia* [...]. — de munte : *hirundo apus* [...].
Sarce, *f.* pl. ci. Sa%rce *subst.* 1) o pasere de apâ: sehodâ : *fulica atra* [...].
Sburătoriu, *f* tóre, *pl.* tori, *f.* tóre. Sburàto%rò/, to%re. *adject.* [...] — séu : *substant. ales, volucris, volatile* [...].
Sorliță, *f. pl.* țe. Sorli%ță. *subst. Vultur percnopterus* [...].
Stârcu, *m. pl.* ci. Stà%rk. *subst. ciconia* [...].
Stêrcu, *m. pl.* ci. Stà%rk. *subst. ciconia* [...].
Stégliță, séu Steglitâ, *f. pl.* e. Stãgli%ță, sau Stegli%ță. *subst. carduelis, acanthis* [...].

BDD-A23286 © 2015 Editura Universității „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

Strutionu, *m. pl.* ni. Strutïo%n. *subst. Struthio, Struthio camellus* [...].
Struţiu, Stru%ţ. *V.* Strunu, séu: Strugu.
Sturzu, *m. pl.* zi. Stu%rz. *subst.* o pasere : *Turdus* [...].
Šnépu, *m.* uri, *f.* Šnã%p. *subst.* [...] 2) o pasere : *Scolopax, perdix rustica, ficedula, gallinago* [...].
Šoimu, *m. pl.* mi. Šoi%m. *subst. Falco* [...].
Štigliţå, *f.* séu: Stigliţu. Śi%gliţà, sau śi%gliţ. *subst. Carduelis, acanthis* [...].
Tårhitå. *f.* Tàrhi%tà. *subst.* adeq: påturniche : *Perdix* [...].
Tengheliţå, *f. pl.* ţe. Tengeli%ţà. *subst.* o pasere, adeq: stigliţå : *Carduelis acanthis* [...].
Tẻrhitå, *f. pl.* te. Tàrhi%tà. *subst. V.* Påturnichẻ.
Turturé, *f. pl.* rélle. Turturã'. *subst. Turtur* [...].
Turturelušå, *f. pl.* e. Tu%rturelu%šà) **Turtureluţå**, *f. pl.* e. Turturelu%ţà) *diminutiv. turturilla* [...].
Ţiglanu. *m.* Ţigla%n.) **Ţiglénu**. *m.* Ţiglã%n.) *subst.* o pasere : *Parus* [...].
Uligae. *f.* Ù#liga%e. *subst. V.* Uliu.
Uliu. *m.* Ù̈lò. *subst. Accipiter* [...].
Vindereu, *m.* Vi%ndere%u. *subst.* o pasere : *Falco tinunculus* [...].
Vinghereu, *m. pl.* rei. Vingere%u. *subst. Falco tinunculus* [...].
Vrabie. *f.* Vra%bïe. *subst. Passer, Fringilla domestica* [...].
Vulturu, *m. pl.* ri. Vu%ltur. *subst. vultur, vulturius* [...].
Zåganu. *m.* Zàga%n. *subst.* o pasere : *V.* Sorliţå.

Bibliografie

Aldea, Maria, „Denumiri de insecte în *Lexiconul de la Buda (1825)"*, în *Mioara Avram – in memoriam*, coord. Silvia Pitiriciu, Craiova, Editura Sitech, 2015, ISBN 978-606-11-5010-6 (în curs de apariție).
IDEM, „Câteva observații asupra discursului lexicografic din secolul al XIX-lea", în Jana Páleníková, Daniela Sitar-Tăut (editori), *Zilele studiilor romanice (II). Teorii, modele noi și aplicarea lor în lingvistica, literatura, translatologia și didactica ultimilor 20 de ani (Bratislava, septembrie 2011)*, Univerzita Komenského v Bratislave, 2012, p. 102-110.
IDEM, „Câteva observaţii asupra definiţiei în *Lexiconul de la Buda (1825)*", în Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Simion Costea (coord.), *Proceedings of the European Integration between Tradition and Modernity Congress*, Volume number 4, Târgu-Mureș, Editura Universității Petru Maior, 2011, p. 572-582.
IDEM, „Exprimarea emoţiilor în *Lexiconul de la Buda (1825)*. I. Bucuria", în G.G. Neamţu, Ştefan Gencărău, Adrian Chircu (editori), *Limba română: abordări tradiţionale şi moderne. Actele Colocviului internaţional Cluj-Napoca, 19-20 octombrie 2007*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2009, p. 201-206.

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)

IDEM, „Dicționarul – instrument de recunoaștere culturală. Studiu de caz: *Lexiconul de la Buda (1825)*", în Gabriela Pană Dindelegan (coordonator), *Limba română – stadiul actual al cercetării. Actele celui de al 6-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (29-30 noiembrie 2006)*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 651-654.
Avram, Mioara, *Cuvintele limbii române între corect și incorect*, Chișinău, Cartier, 2001.
Ciochia, Victor, *Mic tratat de ornitologie (păsări)*, Capitolul „Bolile păsărilor sălbatice" de Vasile Secașiu, vol. I-II, Brașov, Editura Pelecanus, 2007.
Kindersley, Dorling, *Animale – ghid vizual complet al lumii sălbatice*, coord. David Burnie, trad. Adriana Bădescu *et al.*, referent de specialitate Oana Popescu, București, Enciclopedia RAO, 2007, p. 260-361.
Lexiconul de la Buda (1825) = Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemţesc care de mai mulţi autori, în cursul a trizeci şi mai multor ani s-au lucrat sau Lexicon valachico-latino-hungarico-germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est. Budae: Typis et Sumtibus Typografiae Regiae Universitatis Hungaricae, 1825. Ediţie electronică realizată de Maria Aldea, Daniel-Corneliu Leucuţa, Lilla-Marta Vremir, Vasilica Eugenia Cristea, Adrian Aurel Podaru. Coordonator: Maria Aldea. Cluj-Napoca, 2013, www.bcucluj.ro/lexiconuldelabuda/, http://dspace.bcucluj.ro/handle/123456789/48723, accesat în 2 august 2015.
Morcov, Mihaela-Mariana, „Pour une nouvelle lecture de certains zoonymes romans: La perspective de croyances totémiques", în *РОМАНСКИЕ ЯЗЫКИ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ: ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ И СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ*, ФАКУЛТЕТ РОМАНСКОЙ ФИЛОЛОГИИ, МОСКВА, 2010, p. 274-286.
IDEM, „Denumiri de animale în limbile romanice. Cuvinte din vocabularul magico-religios", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română – stadiul actual al cercetării –. Actele celui de al 6-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (29-30 noiembrie 2006)*, București, Editura Universității din București, 2007, p. 677-684.
https://dexonline.ro, accesat în 10 septembrie 2015

BDD-A23286 © 2015 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:02 UTC)